

FESTA

MADRIGAL

El vostre riure displicant,
sonava lleu demunt les coses.
Pels rostolls, plens de sol roent,
hi reflaven les aloses.
El pomerar era odorat,
—com un poc d'aire que fulgura—
El pressegué era colltorsat
de tanta fruita ja madura.
Jo hi he passat, quan éreu lluny.
Encar cantaven les aloses
una cançó, que al lluny s'esmuny,
com volander perfum de roses,
i encar sonava harmoniós
el vostre riurer. Per la prada
plena de fruites i de flòs
brillava encar vostre mirada.

JOSEP M.ª GIRONA.

CRÒNICA OVINZENAL

CORRETGÍM NOSTRES PECATS

Violenta, original, cridanera, tota la nota més sobressortint de la tarde en les carreres, en el nostre Hipòdrom de càn Tunis, era subrellada esplendiment per una gràcia subtilíssima que la selecta feminitat i coquetaria barcelonina hi aportava fastuosa no obstant, per a més goig i orgull nostre, malgrat el marcat provincianisme que sovint ens tiren en cara.

Qui pensava llavors, en les nostres cabories socials, en la difícilíssima situació governamental, en el canvi de règim i de Gabinet, si l'actualitat més palpitant i avasalladora per aquest gran mon barceloní estava en aquelles curses magnífiques i llampantes que tan ens acostaven a les cèlebres carreres de Longchamps, o a les no menys famoses d'Auteuil, i ens feia guanyar tó, i honorabilitat, i prosopeia.

De veritat, que aquella pompa vertiginosa i flamant, per als nostres *parvenus*, era tota aposta per a que la vanitat més recalitrant els digues a cau d'orella:—Tu ets digne de passejar-te olímpicament per les grans platjes de moda, pels llocs de més aristocràcia i distinció. Biarritz i Bayona me tindran des del prop-vinent istiu. Ja prou Barceloneta i els Orientals... I després, Montecarlo, amb tot l'aditament de cosmopilitisme i fatxenderia...

Si m'he passat una tarde en les carreres sense fer el ridícul, si he pogut representar tan bé el meu paper com aquells figurins elegantíssims de les comedies de Rostand i de Feydeau, si he pogut alternar amb tota aquesta gent escapada de un Boulevard, tan *bien*, tan xic i fins *tres vic*, on no es parlava mes que de jockeys imponderables, i de *écuries* extraordinàries, amb premis que no baixaven de cent setanta cinc mil francs, i cavalls que valen mig milió, i guarniments d'or i plata per tot dia, jo que ja hi estat a l'Avenue de l'Opera, i bec alguna nit cock-tails, i calço sabates Smart, i no compro no més que trajés purs anglesos, bé puc donar-me definitivament tot el barnís europeu que'em falta, i cap a París, i a Dauville, i a Ostende, i a Londres; que encara que fill d'aquest pobre recó del mediterrani, jo també tinc traces de cavaller del Ticià, i puc alternar amb els mes regis prínceps d'Europa amb més criteri i pupila que qualsevol Bolo Pachà.

Pobre barceloní de casa bona. En Rusiñol, se ha quedat curt amb la seva darrera producció.

Prou hi arribaven amb els seus autos de marca, prou hi van compareixe tots els rics desocupats que s'aburreixen, amb els seus xofers vestits amb renards, plens de pols i de benzina, portant les dones de més lluïment i nomenada, els binocles preparats, la figura altiva, frisant d'animació i orgull, i entrant al hùtel tot seguit per a que compregués tothom que no hi anaven solament per a fer el miron i el fatxenda.

Tot ficció, tot engany, tot cursileria. Somniar amb tot lo *fashionable*, deixar-se portar per la corrent del gran mon, i perdre cada cop més un altre poc de vergonya i dignitat.

Si aquelles joies épatants que lluien incomensurables damunt dels escots soperbs i temptadors—única i veritable realitat copdiciada—fossin autènticament joies de Lalique; i aquells pentinats escandalosos, sense art i sense gràcia, fossen veritablement pentinats Lewis, tots ells exquisits, propis i originals per a cada rostre i per cada testa, i aquells perfums i aromes, fossen preparats Gauten o frases de Coty, en lloc de les rudimentaries essències de la casa Floralia; i les dòn-

nes, ondulantes, esbeltes, magníficament ben rumbooses dintre ls trajés Paquin, i les perfectes i espléndides cotilles Leauty, talment com manyagues o delicadíssimes Tanagres, completament acostumades a revolcar-se demunt dels espléndits tapiços de Persia; usant les finíssimes mitges de seda Over, i les enbriagadores essències Popoff, i en fi, tot alló que de riquíssim i atractiu, portant una rutilant marca Picadilly, escau extremadament perfecte damunt la esbeltesa i la gràcia femenina, que talment, sense afectació exagerada, pugués fer semblar a les nostres dònnes com a les veritables inspiradores d'aquelles deliciosos ilustracions de les Maisons Laffite, o tan solsament tenir un poc d'aquella distinció parisina de les princesetes dels Boulevards o dels tallers de la Rue de la Pax, que amb el seu capetros, la vista enigmàtica, les rialles sonores i estridents, i la espiritualitat tan aguda i tan artística per a devenir el verdader prototip de la gentilisa, la elegància i la aristocràcia més meridional i més ponderativa que s'ha aixoplugat sota aquest cel tan lluminós d'Europa, si tot això, quan menys, puguessen rumbejar els nostres portentosos llunàtics qu'en un dia de carreres al Hipòdrom, s'exibeixen sense solta i sense miraments, encara, encara, podríem creure una mica amb la tan debatuda distinció de la nostre classe alta, i posariem un poc de fé en les nostres tertulies cafetinesques, i no ens complauríem tan amb aquestes nostres diatribes tan semblantes an aquella frasse d'en Blasco Ibàñez de que: a València la gent no menja per poder tenir tartana.

Menys mal, menys mal encara. Aquí, la majoria de la nostra gent no menja, ni deixa menjar.

Quants i quants d'aquells nois rics que feien postures i apostes en les carreres, mimats tots ells per la sort i la fortuna, exigeixen a l'amiga, a la amant, a la enganyada, qu'es guanyi el vestit de temporada i els àpets de cada dia, treballant del matí al vespre de cap al vetllador, o confeccionant desesperadament robeta menuda per una casa dels Quatre Cantons del Call. I a la nit, encara volen que vagi amb ells al cabaret, al tango, o al teatre, per a tot lluïment i esbarjo extraordinari, que, després de tot, no s'hi miren pas gens a anar a fer gasto al Bar Caneletes, a altes hores de la nit.

I ells, els més madurs, amb el presupost que senyalen mensualment a la propia—i el desprendiment inusitat a la de tanda, cent pessetes—que comporten fer mils i mils d'equilibris per a no ensenyar que compren els queviures al engrós, i repassen desesperadament el compte a la bugadera, privant el mestre de piano a les noies per maça car i establint torn de família per anar al teatre cada diumenge, tots, uns i altres volen ésser distingits i aristócrates, i concórrer a les carreres, i aclimatar an elles tota aquesta funambulesca elegància que han somniat, perquè han assistit, per uns instants, a una fantasmagoria moderna, tot ritme i novetat qu'estem molt lluny encara de poder sustentar sense ridiculitzar-nos i fer un paper depriment.

Queda, si, en la retina i en els ulls, un quelcom de novela i de misteri, que dona sabor local, i ocasió pel flirt insospitat, i aconduïx fàcilment a l'aventura galant que acaba sovint en un amagat refugi modern dels encontorns de San Gervasi.

Decididament, en aquestes festes inadaptables, molta rigidés molta impasibilitat, molta imitació, però com en les velles ilustracions dels academics moralistes, hi ha desertat la verdadera alegria i la natural expansió generatrius de totes les més ditxoses extravagàncies, perquè, com digué Amicis, hi ha maça poca joventut per a tantes proeses.

Maça poca joventut i maça pocs quartos, afe-giríem nosaltres.

J. VIVES i BORRELL.

ESTALVIS DOMESTICS

- ¿Que és vostè, senyora Carmeta?
 —Si senyora, per servirla.
 —Escolti, ¿que ja ha probat allò de guisar amb serradures?
 —Ja fa tres dies que ho faig.
 —¿I li va bé?
 —Lo que puc dir-li, que lo que prenc no'm fa gens de profit, puix em sembla que faig el menjar dins de una escupidera de calaix.
 —No'm faigi vindrer escrupol.
 —Com estalvi ja ho es, puix tenint vostè una arroba de serradures i un petit cubell de passar bugades, ja té tot lo necessari per a fer el dinar quan vulgui.
 —Doncs una servidora té ganes de provar-ho, perquè filla, ¿sap avui a quant he pagat el carbó?
 —Que dirà una, ¿a dugues pessetes l'arroba?
 —¿Que diu? A catorce rals i encare me ha dit que si no el volia, m'enviaria espresions.
 —Digui que això es robar.
 —Per aquest preu, una menja colomins.
 —I tal dona, jo no se ont anirem a parar. Avui també m'han puijat la llet.
 —Esperis que si les coses no se arreglen, sols podrem fer la vida d'*eucaliptus*.
 —¿Doncs com ho hem de fer per a poguer viure?
 —Lo que's jo, com que'l pobre del meu marit no pot pendre més que llet, he pensat posar-me dida a casa.
 —¿Que diu ara, Santa Cristiana?
 Lo que sent, aixís estalviaré el sucre i el foc de ferla bullir.
 —Are si que me ha fet riure.
 —I com que sempre la té a mà, ne pot pendre tot lo dia.
 —A mi em faria fàstic.
 —Això rai, quan ne prengui tanquis els fines-trons.
 —¿Vol dir?
 —Pensi que a les fosques tot va avall.
 —I despres, el tindrer de ficar una dona a casa tenint la canalla gran, no se, em sembla que aviat tots plegats no'ns entendriem.
 —La qüestió es fer estalvis, lo demés son escrupols que no van en lloc.
 —Si, tot lo que vulgui; però jo més m'estimo péndre-la a l'Agnetta.
 —¿No veu? Allò d'una fer-se el savó, a mi no'm donà resultat.
 —I tan que la senyora Lluisa m'ho va dir.
 —Si no té cap entrebanc pot-ser que tingui raó, però cregui que's pitjor que la *murga galditana*.
 —Vol dir que hi ha feina per a rato.
 —El posar la sosa en remull i afegir-hi despres l'oli, no dona cap amoino, però el tindrer despres de remenar fins que la pasta sigui espesa, n'hi ha per a reventar a un regiment de soldats de peu.
 —No'm creia que fos tan pesat.
 —¿Que's pensa que no es dir rès el tindre de mourers, tan si'n té ganes com no, dues hores sense parar? Encare avui em sembla que porti els ronyons enmatllevats.
 —Bé si, però es allò, si una estalvià, pot dar-ho per ben empleat.
 —Doncs a mi no'm varen sortir els comptes, perquè al veure la sogra que jo suava com una burra, em va pendre la cullera de les mans, posant-se a remenar ella.
 —¿Quin disbarat!
 —Figuris que per Sant Sever ne va cumplir setanta dos.
 —Per això li dic. ¿Que no sap que això no es cosa de vells?
 —Rès, volgué fer una francesilla, i fillets de Deu, a la mitja hora d'aquell *vaién* tingué de ficar-se al llit.
 —No sabia que estigués malalta.

- Are conti, pagui al metge i pesseta amb vuitanta de les quatre porqueries que li va receptar i veurà que entre ell i l'apotecari se'm varen menjar dues arrobes de savó.
 —I sense tindrer de cansar-se.
 —Al contrari, ja pot pensar que degueren dir, que'n vinguin sovint de remenades com aquesta.
 —No tenen compasió a ningú.
 —Ja pot dir-ho.
 —Doncs si no li fa rès vindré un ratet perquè em dongui una llissó.
 —¿Que vol provar-ho?
 —Pot-ser si.
 —Com vulgui, ja sap que pot disposar. (Diu de de la meva sogra i ella ne té sexanta vuit, que remeni, ja sabrà que cosa es bona.)

SANTIAGO BOY.

ELS PROXIMS JOCS FLORALS

Ja sabem el nom dels set mantenedors dels proxims Jocs Florals de Barcelona. L'aldarull i les qüestions que es promogueren entorn dels de l'any passat, tornen a reviure. Mes un interrogant s'ens presenta. Que passarà? Tornaran a repetir-se els deplorables espectacles de l'última festa? Hi haurà en els flamants mantenedors, que mereixen tots els nostres respectes, prou independència de criteri, per a judicar sense sometres a estranyes influències? Seràn els resultats del nou concurs propicis a la gloria de nostres lletres, o com l'any passat una serie de consagracions anacròniques de senyors que no poguent-hi arribar per ells sols, necessiten que'ls hi portin a pès de braços? Vet-aquí totes les inquietuts que'ns atormenten al veure en els diaris el nom dels set mantenedors.

Però també hi ha en nosaltres una esperança. Qui sab si aquestos senyors, alguns d'ells aliunyat de nostres petites miseries i lluites literaries, tindran la ecuanimitat que'ls del ofici no sapigueren tenir? No serà possible que'l mestre Millet ensenyi mesura i compàs a tot aquell que n'hi manqui? Seria notable i edificant que d'un músic vingués la regeneració dels nostres Jocs Florals.

Per que la qüestió al nostre entendre no està pas en que desapareixi la antiga institució, sinó en que millori i es posi a compàs amb el nostre temps. En el fons de tota la infantilitat, i fins de una gran part de grotesc que té en sí la festa, hi bat encare quelcom sagrat, que fa que anc ane temitzem, tots els torts de la poètica tençó, serveim per a ella tots els nostres respectes. No reneuem del Deu sinó dels seus ministres.

I per això voldriem que aquestes paraules fossin com un toc d'alerta. No volem alçar la veu com temps passats, ni pels vells ni pels joves; volem solsament cridar per endevant que hi hagi justícia; rès més. Que'ls set mantenedors actuïn lliurement. Que sols els hi sia norma de judici, la bona fè i la imparcialitat. I que si tenen amics per a premiar, per a fer-los mestres en gai saber, o bé es decanten per tal o qual escola literaria, aquells ho facin bé, i aquesta sigui la mellor.

Tot això es un dir, perquè nosaltres creiem i respectem a les altes figures que integren el Jurat, com deiem fa poques ratlles, i a bon segur, a bon segur, aquest any anirem bé, com vulgarment se diu. Més si s'ha de tornar a lo mateix de la passada festa, si per record tenen que deixar un volúm de tan migrat valor literari com el de l'any que som 197, val més per endevant suprimir la festa i declarar deserts tots els premis. Quan menys el gest tindria bellesa que es la que fa molt i molt de temps manca en els nostres gloriosos i maltractats Jocs Florals.

AMBROSI CARRIÓ.

CRONIQUEES DE L'ARGENTINA

Escric per a FESTA en moments de conncoció patriòtica. Tot avui que patrullen pels carrers els esquadrans de seguretat i els bombers amb maüers. Air a la nit foren incendiats el Club Alemà el «Deutchs Zetüing La Plata» les fulles germanòfiles «La Unión» i «La Gaceta de Espanya» junt amb nombrosos bars restaurants i lliberies de noms teutònics.

El poble cantant l'himne nacional i La Marsellesa i flamejant banderes argentines recorria en manifestació els carrers i places mentres la cancelleria ordenava l'entrega dels passaports al Comte de Luxburg que valentse del ministre de Suecia trasmetia telegrams al seu govern acusant de «kasno y anglóflo» al ministre de Relacions Exteriors i encarregant que fossin torpedejats, sense deixar-ne rastre, tots els barcos argentins que passessin *Las Palmas*. El ministre de Washington va interceptar denunciant-los aquells despatxos cablegràfics i immediatament amb meravellosa energia foren trencades les relacions amb la Legació Alemanya, quin ministre, arriba ara de Córdoba hermèticament tencat en un «sleping-car».

Ja veieu, doncs, com la meua primera conversa amb els amables llegidors, porta l'excitació guerrera d'una raça que reivindica la seva dignitat crudelment ofesa per l'estulticia d'un analfabet.

La circumstancia de que un setmanari «español», *La Gaceta* que escriu En Juli Cola hagi sigut víctima de les ires populars es molt significatiu i més quan aquest setmanari destila en tots els seus nombres un odi vesanic contra tot lo que sia català, malparlant i menyspreuant als seus homes sense respectar als morts i, com succeí tot just ara, escupint verí demunt la tomba oberta d'En Prat de la Riba i dient que'ls catalans eren uns degenerats per haver concurregut amb la bandera de les quatre barres a la manifestació d'homenatge a França en el 14 de Juliol.

Ignorem el demà de l'Argentina enfront de la conflagració mundial, encara que donada l'hora present no's fa difícil prevèures que seguirà l'actitut del Brasil rosant se en actitut enèrgica enfront dels imperis centrals d'Europa.

La vida catalana de l'Argentina, encare que no molt intensa per la difusió del caràcter i'ls convencionalismes dels qui actuen de pastors, de tant en tant dona proves ben paleses de la seva existencia. El professor Josep Lleonart donà en els salons del Ateneu «Hispano Americano» una brillant conferencia parlant de «La Llenga Catalana a Espanya» meresquent ovacions ben sorolloses del nombrós públic que seguí amb amable curiositat les erudites tesis patriòtiques del cultíssim company.

També s'ha publicat una novela catalana «Joanet» quin autor En P. Redón ha sigut felicitadíssim.

Els Jocs Florals també's celebraran enguany, havent-se publicat ja'l cartell estatuint els temes i premis que deurán adjudicar-se en la Gaia Festa de catalanitat que anyalment se celebra en el mes de Decembre.

Ha sigut objecte de fervorosos elogis l'edició «Lluny de la Terra» que'ls bons amics del mestre

de ideals patriòtics En Antoni de P. Aleu li han ofert en homenatge al seu historial catalaníssim espill de les joventuts que breguem per la deslliurança catalana.

Veusaquí, gairebé en istil telegràfic el resúm de la quinzena, sentint no poder parlar del 11 de Setembre perquè ha passat desapercebut per els presidents dels centres que amb tanta cura's recorden d'efemèrides més o menys lloables i que festejen o commemoren amb pomposes vetllades i solemnitats artístiques.

J. VILÁ ESTRUCH.

Buenos Aires 15 Setembre de 1917.

L'EDAT DEL SURO

Qui no té pa mo'tes s'en pensa, i en la dita la paraula i es posada com en el parenostre, per a significar tot aliment o tota substancia necessaria que sense esser mengívola vingui, mermant el presupost familiar, a reduir les racions individuals, siguin de pa, siguin de fasols, de greix, de carn o pexopalo. Aquesta es estada la gènessi de l'actual revolució culinaria, d'aqueixa adopció unànim de les serradures com mitjà d'economía domèstica estalviadores de carbó, gas, electricitat, etz., etz.

¡Qui ens ho havia de dir! La humil i desprecia-da serradura, expresió mínima de l'esmicolament fins ara reduida a serveis secundaris, ha vingut a salvar a la humanitat d'una fallida certa.

Un sac de serradures representa avui una renda mesal tan o més crescuda que la que produiria un sac de plata esmersat en valors.

Gents de tota mena han fiat en les serradures el pagament dels seus deutes i mengen calent-ço que era tingut com una sort inapreciable en aquesta vida passatgera—merçès a elles i les seves qualitats físiques.

Un sac de serradures de suro equival a un fogó vitalici i a una déu de combustible inestroncable. Una, dues, tres, quatre generacions poden servir-se del mateix sac per a condimentar la seva escudella sense que mermi de pès ni perdi cap de les seves virtuts isoladores,

Tan inmensa resulta la troballa que molts homes i sobretot moltes dones, l'han tinguda per una engrescadora utopia i han somrigut com s'havia somrigut enfront la unificació ideal dels ciutadans, el repartiment de les riqueses i el goig sancionat per les lleis de l'amor lliure.

Actualment, però, l'incrudelitat es escepcional. L'èxit de les serradures es forsa més indiscutible que'l del teatre català, que ja cap fill de Catalunya discuteix.

Les serradures no han enganyat a ningú. No més exigeixen paciencia i fè, com tot poder sobrehumà sigui emanat de Deu o del diable, d'un teumaturg autoritzat o d'un fatitller clandestí. Un sol instant de dubte, una mica de nerviositat in-tempestiva poden transformar el que seria un miracle en un pastitxo. Confieu l'olla sens temor, una vegada hagi arrenecat el bull, a la acció pro-

festa

tectora de les serradures i no vulgau saber rès més. El que pugui passar en el sí del caixó no deu inquietar-vos. Oblideu.

Ai de vosaltres i de les vostres mongetes si portats per una desconfiansa sacrílega teniu la mala pensada de gratar, destapar, ullar i enterrar-vos del que pugui succeir a dintre l'atuell, en el misteri íntim d'aquella cocció rara i fantàstica. L'encant serà romput i trobareu rocs en comptes de llegums, aigua freda i desengany.

Jo coneix una santa família qui malgrat el temps d'esceptisme en que vivim ha posat tota la seva ardenta fè en les serradures de suro. Executen la maniobra de colgar les viandes amb la substància de les quals es nudreixen i s'engreixen, amb tota la minuciositat d'un sever ritual.

Tapen, abriguen, apisonen i empenyen la caixa benfactora i pròdiga sota la taula de la cuina, terra enllà. Après les dones s'en van a passeig. I així amb aqueixa pau espiritual, amb aqueix lleure mai assolit esperen l'hora de l'apet. Arribada aquesta, tots junts—encara no s'en saben avenir—renten, descolguen i arrabassen l'olla d'aquell llit tebi, la col·loquen sobre les estoballes, damunt els estalvis i aixequen la cobertora. Un nuvol de fum aromàtic s'escampa pels ambits de la casa, i allavors es buida l'olla. A chor, resona un crit d'israel ¡¡¡Miracle!!! i cauen de jonolls.

***

I son moltes famílies les que a Barcelona han rebut l'inapreciable i esquisit dò de les serradures vingudes com una compensació a la malvestat prusiana que menassa al món.

En les serradures la dona ha trobat la abolició de la seva esclavitut de cuinera. Ja no se li sobten ni se li cremen els guisats, ja no sofreix l'acció lenta, persistent del fogó que la corseca com una orellana. No li cal vigilar ni amoinar-se. No li ve d'una hora; després de les tres que garantitzen l'estobament dels llegums confiats a les serradures, si n'espera dues o tres més la vianda es manté inalterable i tot pot menjar-se a crema dent.

Les serradures senyalaràn una època de redemptora benhauransa, ara manca que la grivaria del govern s'en adongui i imposi una contribució als fidels.

PRUDENCI BERTRANA.

—ECOS—

FERMS amants del Teatre Català, nosaltres hem tingut uns moments de veritable angoixa.

Car hem vist anunciada al «Novedades» la obra d'en Zorrilla, «Don Juan Tenorio».

I, senzillament, hem cregut que en Borràs havia plegat ja la temporada. Pró demprés ens hem convençut del erro.

I es que nosaltres creiem,—oh fatal ignorancia! que «Don Juan Tenorio» era una obra de teatre castellà...

***

LES aceres de nostre ciutat, ostenten de poc, en llosetes noves que sobresurten bon xic de les

altres—no sabem si per la mala colocació, o per l'excessiu gruix de les novament posades—els noms dels respectius carrers.

I un dubte assalta al contemplador. Hi haurà qui s'hi fixi en les tals llosetes anunciadores?

Prompte però, queda el dubte esvair: Un viantant ensopega amb el *promontori*, i cau, llarc, de plè assobre del nom-indicador. Induïtament, tots els que caiguin s'hi fixaràn, en el nom del carrer.

***

D'arreu surten primers actors disposats a fer els protagonistes d'el «Don Juan Tenorio», en aquests dies de Tots-Sants.

I actors de societats, que sols treballen en català (molts d'ells més per *accent patri* que per *esperit patri*), fan en aquesta diada el personatge d'en Zorrilla.

¿Es que'l Tenorio no està escrit en castellà pur?

O es que l'obra en sí es molt fàcil?

No ho sabem; pró el cas es qu'ells s'en surten. Fins n'hi han molts que ho fan força bé. Casi tant bé com en Borràs i en Daví.

***

NOSALTRES sabem que sempre deuen tenir-se més consideracions a un company que a un desconegut; que sempre deu alabar-se més *lo de casa* que *lo de fora*.

Pro d'això a qualificar de sublim (per pura amistat amb l'autor) una cosa que tots hem convingut que era bon xic fluixa, hi va bona diferència.

Apart d'això, nosaltres reconeixem en En Rusiñol un gran autor, un de nostres millors autors; nosaltres li alabarem sempre tot ço que ell tingui de elogiabile, pro així mateix, nosaltres serem els primers de tirar-li en cara—a ell més que a un altre, ja que ell en altres ocasions *ho fa bé*.—quan faci quelcom que desdigni del conjunt de la seva obra: i no li alabarem estupidament com ha fet suara un de nostres més populars setmanaris, amb «Els Náufregs» d'en Rusiñol.

***

L'Adrià Gual es director de l'«Escola Catalana d'Art Dramàtic».

I cada fi de curs, els seus alumnes, donen unes representacions teatrals per a mostrar els seus avenços en l'escena.

Derrera, amb motiu de les sessions fi de curs, un crític digué a en Gual que els seus alumnes no estaven prou en caràcter en les obres que ell els hi feia fer, perquè desconeixien aquell gènere.

No sabem si en Gual té ja pensades les funcions que donarà al final del pròxim curs. Però seguint el camí que li indicà aquell crític, deuria fer-los fer el «D. Juan Tenorio».

No s'hi trobarien nous. I sobretot, ¡que tenen un Megia. !

LINOLEUM

per JAUME GUARDIA

PLASTICA

DEL MUSEU

No sabem a qui's deu la colocació dels quadres i escultures del Museu Arqueològic Municipal de Barcelona; més tenim necessitat de cridar l'atenció a tots aquells qui tenen un càrreg respectable dintre la Junta de Museus per a que procurin mirar de colocar les obres de manera que el que hi va en un sentit educatiu pogui fer-se càrreg de çó que en aquelles sales hi ha exposat.

Diem això, perquè en un recó de sala, amb no masses bones condicions de llum, hi han penjats dos quadres de nostre pintor en Canals, que resulten gairebé invisibles a causa d'una bastant mediocre escultura—representant un Sant Joan—qu'els tapa casi per complet, de tal manera que no pot un fer-se càrreg de dites obres com no sigui posant-se de puntetes i fent un sens fi de moviments que no tenen els contempladors cap necessitat de fer.

A més, un quadre del clàssic Nonell—una gitana—tot plé de cops, donats (no vull dir expressament) per algún copista poc escrupulós. No parlem ja de les altres obres d'aquest mestre que es tenen a recó no sabem per que.

I ultimament el quadre—recentment adquirit a la Exposició d'Art Francés—del mestre impre-

sionista Sisley, posat en un recó sense cap condició de llum.

Un cop visitat tot el Museu d'Art Modern, fa l'efecte de que els seus directors tinguin interès en amagar totes les obres d'autors bons—i que poden donar un profit als estudiosos—de manera que puguin passar desapercebudes.

Esperem que la Junta de Museus posarà atenció a [lo abans dit, no obligant-nos a tornar a fer-ne comentari.

PERE MARCH.

***

EXPOSICIONS

Galerics Laietanes: Encapsala aquesta exposició una nota biogràfica d'un conegut crític de *La Esfera*. [Quan un es troba enfront dels quadres de en Plà Rubio no sab ben bé si tota l'obra allí exposada es d'un mateix autor, car les influències d'altres hi son a dojà.

Ens trobem en que la nota poetica i melodiosa d'en Brull—encar que no tant *espiritual*—deixa sentir els seus rajos en el quadre «Extasis». En altres, els efectes de sol d'en Sorolla, i en alguns en Baixeras, també han donat la seva influència a'n aquest pintor.

En els retrats es on més clar es veu que en Plà Rubio careix de tota personalitat que el [caracterisi, puix tots ells semblen esser fets mercés a una reproducció fotogràfica.

¿Perquè aqueixa recerca d'autors per a fer una obra? La marca absoluta de personalitat no pot fer l'obra interessant; no vol dir això que's tinguin de fer coses rares, difícils de comprendre, ni tant sols inventar sistemes ni maneres, que tant lo un com lo altre es perjudicial; sols cal—crec jo—interessarse per lo que *l'hi digui* l'objecte que un té al davant, sens pensar en aquells moments si tal o qual senyor ho interpreta d'aquesta o de l'altre manera.

P. M.

REMOROSA

Quan la tarda mór lluminosa i clara,
el bosc que s'adorm xiuxejant remors
sembla un cor desert i deixat d'amors
mig aconortat que sospira encara.

Quan la tarda mort l'esperit divaga
recordant moments de passats dolors...
I el vent sembla dir les mortes tristors
en un remoreig d'harmonia vaga.

Encara un instant al caure la nit
tremolen al fons del bosc adormit
els reflectes breus de clarors somortes!

Els arbres daurats ploreu dolçament...
La tarda fineix i jo'm vaig perdent
en la pluja d'or de les fulles mortes!

ALBERT PIERA.

DE TEATRE CATALÀ

CONVERSANT AMB EN J. POUS I PAGÉS

El nostre volgut company l'Assens Barba, qui tan encertadament s'emprenqué aquesta serie de converses amb els nostres homes de teatre, s'era posat malalt al temps d'assediàr al eminent comediograf En J. Pous i Pagés, quina figura ha prèns un especial interès aquests dies amb motiu de l'estrena del *Damià Rocabruna*.

L'il·lustre novelista ens rebé molt amablement en son domicili, ont tingué la finesa d'invitar-nos, al exposar-li nosaltres en l'escenari del Romea, el motiu que'ns hi enmenava.

Va fer-nos entrar en el seu despatx i al cap d'uns moments, començavem a pendre apunts de ço que ell ens exposava amb claretat i eloqüència.

Sovint, d'una estança veïna, venien a sobtar-nos els sons argentins d'unes rialles plenes, joves, i, damunt dels xiuxeiuetjos discrets, sorgia l'esclat d'una cançó.

Confessem que aquella remor de joventut, va enterbolir en algùn moment la atenció nostra, envers les paraules del home de lletres, fins al punt que, amb la afabilitat que'l caracteritza, hagué de repetir-nos algùn concepte.

L'art dramàtic

En començar, En Pous i Pagés, ens exposà aquesta definició:

—El Teatre es una intensa manifestació de la vida. Sens dupte, que lo més transcendental de la Naturalesa, es la vida. Baix l'aspecte del *viure*, qualsevol moment té una valor definitiva. Prò en la humanitat, en la vida social, no tots els moments son prou amplis i dignificatius, per a portar-los a l'escena.

En realitat, el teatre no recull o no deuría recullir aquestes manifestacions més vulgars i mancades d'interès transcendent. Car el teatre no es una reproducció exacta de la humanitat, sinó l'intensificació d'uns moments vitals, que l'autor eleva a un plànol superior al de la realitat.

Aixís l'autor en lloc de plasmador de la realitat, pot dir se *creador* d'una realitat més alta.

El nostre teatre. Causes del seu decaïment. Influència del teatre castellà en el nostre públic.

—I el nostre teatre, es o no una intensificació de la vida, en el sentit que vostè ha exposat?

—Jo crec, precisament, que una de les causes que més contribuïren al decaïment de la nostra escena, fou l'estructura d'aquella serie d'obres que's donaren en la darrera etapa de Teatre Català, totes pobres d'acció i amb profusió exagerada de detalls banals i fútils.

—I vostè creu que'l nostre públic permetería l'allunyament en el teatre de tota vulgaritat?

—Cal educar-lo, de primer. El nostre públic està fet en aquets moments, a la moderna pro-

ducció del teatre castellà, abundant en aquesta mena d'obres de discreteig, completament anodines i que amb caïres d'una distinció i elegancia relatives, ens presenten aquella colla de personatges que fan reunions i prenen tè i que captiven al públic amb llur llenguatge més o menys plè d'agudeses i enginyositats. Un teatre enginyós, prò, al cap d'avall, frívol.

—Caldria, doncs, ennoblir el teatre pel públic o el públic pel teatre?

—No's pot seguir en absoluta exclusió cap d'aquestos dos camins. Això vindrà després de temps i de molts esforços dels uns i dels altres.

Repercussió d'aquestes influències en els actors. L'interpretació del «Damià Rocabruna».

—I aquestes influències del Teatre Castellà, no han repercutit més que en el públic?

—També se n'han ressentit els actors i la crítica. Els nostres actors, avui, estàn fets an aquesta convencionalitat d'un teatre de detall, en el qual l'home ho es per les costúms i no per l'ànima.

—N'està content vostè de l'interpretació del *Damià*?

—Sí. Estic ben satisfet dels esforços de tots. Tothom ha treballat amb gran entusiasme.

Insuficiència de la crítica barcelonina. La crítica i el «Damià Rocabruna».

—Parlem ara de la crítica barcelonina; vostè la creu prou autoritzada?

—No. La crec supeditada a les mateixes influències que al públic. Descansa sobre basses massa vulgars i no s'eleva tampoc a un plànol superior a la realitat, en que s'hi mouen els personatges extrets de la realitat mateixa, però més plens de vida; més humans, si cab.

—Efectivament; la nostra crítica es una cosa molt elàstica: Recordo que, recentment, algùn crític ha citat com a model de la seva producció, la comedia *Senyora àvia*...

—Sí; que quant la seva estrena ells mateixos la desvirtuaren. El mateix va passar-me amb l'*Endemà de bodes*, de la que va dirsem que era antiquada; que'ls seus personatges no tenien cap valor, que'l *Cinto* era un caràcter monstruós, etc.

—I avui es titolada capdal de la nostra escena.

—Aquestes contradiccions son constants. No desdiria que amb el *Damià* passés una cosa per l'istil.

—Algùn crític ha censurat en la seva darrera obra el caient melodramàtic que pren des de'l tercer acte.

—Es que des de'l tercer acte he prescindit de l'element pintoresc que en els dos primers m'ha servit per a dibuixar els personatges. En el tercer

acte, els personatges eren ja prou definits i, per tant, era innecessari el concurs d'aquell element. I quan aquells personatges superiors es mouen en un ambient més isolat, que ja per enlloc no se apoïa en la vulgaritat, l'espectador resta sorprès.

—Vaig llegir en un crític—que per cert va xocar-me força—que *Damià Rocabruna* era mancada d'esperit patriòtic, insistint i recalcant aquest concepte com un defecte de l'obra.

—Ni la finalitat d'aquesta obra es fer patria, car sols he volgut presentar d'aquella època un aspecte romancesc, ni tampoc hi cabia en aquell període el sentit patriòtic, doncs si bé es veritat que existia un odi comú contra'l poder central, era encara més punyent l'odi entre els nobles i'ls defensors dels drets municipals, i això produïa un estat de lluites interiors poc propici a una unanimitat patriòtica.

—S'ha elogiat molt l'aspecte literari de la seva obra.

—M'han dit d'un crític que diu que'l *Damià està escrit en el llenguatge sencillo de la gente vulgar*.

—Si; ja vaig adonar-me'n d'aquesta frase.

—He fet parlar als personatges d'una manera directa i viva, com si les coses que diuen fossin dites per primera vegada. Jo no crec que en el teatre pugui dur-s'hi una forma d'expressió més alta que aquesta. La retòrica no es literatura.

També un crític s'ha sorprès de que una bruixa sigui euganyada per una barba postiça. Això es que no devia comprendre'l tipu de la *Xibeca*. Car jo no he presentat a la *Xibeca* com a una bruixa, sinó com a una gran visionaria que té consciència de la seva força moral que obliga als del seu entorn. Una forta sotragada moral la tornà mig fol·la, i d'ençà que ella rebé l'ofensa d'un noble, coveja en el seu esperit un odi profund contra tota una casta; aixís tampoc es una barba postiça qui la enganya, sinó que es enganyada pels seus propis sentiments de venjança.

La present temporada catalana. El públic defineix el moment i l'autor deu conduir-lo. La comedia ciutadana.

—Una pregunta, senyor Pous: Vostè encara hi té fè en el teatre català? Li preguntem això pels nombrosos sacrificis que vostè hi porta fets.

—Si; hi tinc una fè absoluta.

—Prescindint del públic?

—De cap manera; es el factor indispensable El públic es qui deu definir el teatre i l'autor procurar d'enmenar al públic i familiaritzar-lo amb un teatre culte i artístic. Prò això no pot fer-se d'un salt. Es necessari que'ls autors reculem fins al públic i procurem aconduir-los on ens sembli que ha de convenir-s'hi. El públic, ara, en el teatre, està com afectat de daltonisme. En aquest teatre convencional a que està fet, se li ensenya lo blanc, negre, i lo negre, blau. I quan algú li presenta lo blau, blau i lo vermell, vermell no ho entén. Doncs es l'autor qui deu procurar que ho entengui.

Jo, en vista dels gustos del públic, penso fer una giragonça en el meu camí. Ço es, sense abdicar, procuraré anar a cercar al públic prop d'on se troba.

Creo que de moment, devem tornar a la comedia ciutadana.

En estudi

—Vaig a fer-li la darrera pregunta, per no allargar més la molestia que li ocasiono: Té algunes obres en projecte?

—Penso fer tres obres patriòtiques que's desenrotllin en les èpoques respectives de la conquesta de Sicília, la guerra dels francesos, i l'expedició dels catalans a Orient. Altres obres, també, sense títol encara, que ja coneixeràn al seu temps.

—I novela?

—¡Ca!

Aquí hem donat per terminada la nostra conversa i ens hem despedit de l'escriptor, remerciant-li les seves atencions envers nosaltres.

Heus aquí—ens hem dit al trobar-nos en mig de la Granvia—que si haguéssim escoltat an en Pous sense fitar-li els ulls en la blancor que s'insinua damunt del seu cap, hauríem dit que qui'ns enraonava era un company nostre, dels nostres anys, i amb més fè i més entusiasme, encara, que nosaltres. I que al inculcar-nos el seu esperit en el nostre, ens ha rejuenit més encara i'ns ha donat noves ansies.

Es la lliçó del home que després del triomf, vol esmerçar son entusiasme en fer triomfar a tot un poble. L'home que un cop al cim s'ajup a donar-nos les mans per a que assolim tots plegats el domini de l'ànima.

s. GRAS.

PARLANT AMB EN SANTIAGO RUSIÑOL

Amb certa temensa decidírem anar a trobar a en Rusiñol. Temiem les seves punyentes ironies; el creíem a tot-hora disposat a practicar-les.

Prò en Rusiñol s'ens mostrà molt altre del que'ns l'haviem imaginat. Amable, complascent, expansiu, el coneixíem are, i semblava ja que fossim coneguts de llarg temps.

Quant, al portal de la sumptuosa casa que en el Passeig de Gracia habita, l'hi varem indicar el nostre objecte, ens respongué:

—Miri; jo soc a cà'n Lopez a tal hora. Vingui allà que parlarem de lo que vulgui i amb tota llibertat.—

I així ho ferem. Ens dirigírem a la llibreria d'en López (aquella diminuta botiga on no hi cab gairebé res, i on tanta cosa hi ha) i començarem a interrogar:

—¿Quina opinió en té vostè del nostre públic?

—El públic ho tolera tot, menys que l'aburreixin. De cada cent cops que una obra es xiulada, noranta nou és per aburriment. Això, aquí, no ho podem apreciar gaire, perquè el públic nostre no té costum de patejar les obres; però a Madrid, el públic sovint xiula i pateja una obra, quant s'el cansa amb explicacions fadigoses. Prova d'això n'es que sempre, o la majoria de les vegades, quan

fiesta

xiula és al segon o tercer acte, i mai al primer. El públic vol obres d'acció ràpida. I jo mateix, no veig ara cap obra antiga, meva o dels demés, que no'm vinguin ganes de pegar-hi estisorada.

—Es potser a causa de l'ambient del segle en que vivim; segle d'inquietuts, de neguits...

—I a causa del cine. El públic s'ha acostumat al cine, on en deu minuts se desenvolupa l'acció del drama o comedia que's representa. I en el teatre voldria lo mateix: una acció rapidíssima, sense explicacions ni diàlegs, que tenen a voltes una valor literaria, emprò que al públic no l'hi interessa.

—¿Quin gènere es el que plau més al públic?

—El nostre públic, d'ara i sempre, ha tingut la mateixa intenció, al anar al teatre: divertir-se. Darrerament, el teatre havia passat per una plaga dramàtica, a la que tots havíem contribuït. És per això que ara algú s'extranya de que el públic sols vulgui riure.

Es una equivocació lo que s'ha dit que després de la guerra dominarà el drama; allavors més que ara, serà la comedia que imperarà. Els cors estaràn plens de ferides, de drames íntims, i no en voldrán veure més. Seguiràn anant al teatre per a alegrar-se, per a fer-se passar els mals de cap. Miri: jo vaig anar darrerament a Udine. Era al front; en la ciutat, on hi havien infinitat de soldats tot-just sortits de les trinxeres, funcionaven dos cines. ¿Vostè creu que en ells s'hi representaven pel·lícules de la guerra, els èxits guerrers dels altres aliats? No senyor; no's feia ni tan sols una cinta que remotament parlés de la guerra: tot eren pel·lícules d'en Charlot i demés *companys*. El *perquè*, es comprén. Doncs un cop observat això, compendran palesament lo que's posarà en el teatre al començ de la pau.

—¿Aixís vostè escriurà comedies?

—El públic català, sobretot després de *L'Auca del Sr. Esteve*, no comprén en mí més que al humorista; i, sobretot la crítica, no'm tolera que faci un drama. Diuen que no serveixo; i, en canvi, a fóra,—Madrid, Lisboa, Italia,—sols em coneixen com a dramaturg, i lo que és més curiós, cobro més jo del estranger, fent sols drama, que,—llevat d'en Guimerà,—tots els demés plegats.

—Es estrany que el nostre públic...

—Aixís com quant pinto sols me demanen jardins,—com si jo no fés res més,—aixís quant escriu, me demanen comedies i sainets. Jo, sempre que faig un drama, procuro agafar-me desseguida que puc en la part còmica. Naturalment que, per exemple en *El Mistic*, no puc posar en boca d'un bisbe els xistos de *Gente B en...*

—Un crític lamentava que, d'*Els Naufracs*, no n'hagués fet una comedia.

—Si; en Morató, qui m'aconsellava que tregués la part dramàtica de l'obra. En canvi, en Tintoré, em deia que devia suprimir la part còmica, es a dir, treure els tipus d'en Barbosa i la Baró, que l'altre deia eren els únics personatges amb vida de l'obra.

—En conjunt, els crítics, *refusaren Els Naufracs*.

—Si, a Madrid varen tractar-me millor. Hi hagué alguns crítics que'ls elogiaren molt.

—¿I's varen representar molt temps?

—No, perquè s'estrenaren a darrers de la temporada, però al públic sembla que li agradà.

—¿A que creu, doncs, que es degut que *Els Naufracs* aquí no entusiasmessin?

—Perquè s'han fet massa tard.s Aqueta obra, cinc anys endarrera, haguera tingut un èxit gros.

—Tal volta si l'hagués *titolat comedia*, hauria tingut més èxit... de prempsa.

—Oh! no troben que *La Mare* i *L'Héroie* son comedies a pesar d'haver-los titulat jo drames, convençut de que en ells hi batega continuament i amb força, l'acció dramàtica? Doncs podien pendrer-hi aquesta com a tal, i en paus.

—Llàstima que la presentació deixà bastant que desitjar, per part del decorat que era bastant fluix...

—Ja pot dir *dolent*, ja.

—Vostè la creu necessaria una bona presentació?

—Induïblement. La presentació es com el marc que ha d'enmarcar un quadre. Si es pobre, l'hi resta valor, igual que si es massa ric, massa carregat. Ha d'esser just.

—Les empreses, perxò, sempre pequen per defecte, per poc...

—A voltes també per massa. Naturalment que la majoria de vegades, per raons pecuniaries, cauen en lo primer. Prò també de vegades fa mal efecte el volguer donar massa grandiositat a l'obra. Figuris que presentessin una obra de pocs personatges, a tota boca en el Liceo. L'acció resultaria migradíssima. Treuria un inmens valor a l'obra. Lo dit abans: la presentació ha d'esser justa.

—¿Doncs com es que va permetre que's poses a Novetats una obra seva amb decorat—ho direm aixís ja que'ns ho permet—dolent?

—Perquè les decoracions d'*Els Naufracs* les va fer pintar en Borràs, per a representar-los per fóra, en *tournee*, i al estrenar-los aquí a Barcelona, aprofità el decorat que tenia i que encara no havia servit. Jo no podia oposar-me a aquest extrem que era molt natural.

—Creu vostè que aquí hi ha públic, per el teatre català?

—Si; ho demostraren amb l'*Auca* i el *Jesús que torna*. La primera obtingué més de 80 representacions.

Ara mateix, a Novetats, no's poden queixar: hi guanyen força... M'han dit que al Romea no hi va gent; cregui que ho sento moltíssim.

—I a què ho atribueix, això? A les obres estrenades?

—No; ni a Romea ni a Novetats han estrenat cap obra que hagi sigut un veritable acert.

Més aviat es degut a les obres de *repertori*; o millor dit, al *tenor*. Perquè la gent, aixís com va al Liceo per a sentir en Carusso o en Titta Rufo i no hi va per lo que ells cantin ja que casi tot se ho sab de memoria, aixís va a Novetats a sentir a en Borràs, fent el *Mistic*, *Terra Baixa*, etc., obres totes conegudes del públic. Van a veure l'obra que l'actor—el tenor, que diguessim—interpreta millor.

A més Novetats té un excel·lent conjunt de companyia, que Romea no té.

I Romea es un teatre mort. Per això jo crec que hi caldria una obra d'escàndol, per fer-lo reviuir, cal remourel, agitar-lo aquell teatre.

—¿I en la divisió per *cassinets*, vostè es dels de *dalt* o dels de *baix*?

—¿Home!... Repeteixo lo que vaig dir a *La Tri-*

buna. Podrien salvar-se els dos teatres fent gènere diferent.

—Com que a Romea no hi té rès...

—Perquè no tenia rès fet; i jo no'n sé de donar un títol a una companyia per a després fer l'obra. No sé lligarme. Vareig prometre a l'Iglesias que lo primer que faria fóra per ell, i així ho faré.

—¿I ara encara no té rès?

—Per ara, no; tal volta dintre dos o tres mesos...

—Les obres que passen purament a casa nostre poden representar-se fora de Catalunya?

—¿Perquè no? Dintre poc temps s'estrenarà a Madrid *L'Auca del senyor Esteve* que ha traduït en Martínez Sierra.

—¿A Madrid? I el tipus del senyor Esteve...

—Diu que es el retrat del botiguer madrileny, amb tot els seus defectes i totes les seves costums.

—Les hi tradueix totes en Sierra les obres al castellà?

—Ara sí; abans, me'n havien traduïdes en Di-centa, en Benavente i altres.

—I quan ell col·labora amb vostè, ho fa en català o bé ho tradueix després?

—Generalment, en català; fins hi han obres que, com *Cors de dona*, ni son traduïdes al castellà tampoc.

—Vol dir-nos alguna cosa de *Gente Bien*?

—Sols puc dir-li que jo no hi estrenat mai cap obra en un acte que tingués l'èxit d'aquesta, que portés tanta gent al teatre; i es singular: entre el públic que va a veure-la, domina més l'element ridiculitzat, que el proletari. Hi ha nits que aquell trós de carrer de Casp queda plé d'automòbils.

—.....

—No ho extranyi. Tothom hi veu al *vet*. Cap geperut es veu el gep...

Ens despedirem del humorista, satisfets. Al sortir, de des de un auto, un senyor *bien* el saludava...

ASSENS-BARBA.

LES ESTRENES I LA CRÍTICA

Sembla que els nostres crítics van esmenant-se.

Ja no estan tan desavinguts com abans. I fins i tot arriben a conclusions unànims. Aixís, han darrerament trobat que «Gente Bien» estava bé, i que «Damià Rocabruna» no podia anar. Una cosa es de notar: que al titllar de dolenta l'obra d'en Pous i Pagés, no n'hi ha dos que s'avinguin en concretar els defectes. I aixís tenim que mentres un diu que per *tal cosa* l'obra es dolenta, un altre afirma que la *tal cosa* es lo únic de bó que en ella hi ha. ¿A que es degut? No ho sabem; pro... ¿i si'n deduïssim de tot això, que l'obra *no ho es* de dolenta?

Tal volta donariem una orientació als crítics. I no'ns convé. Car aleshores, tindriem de suprimir aquesta secció.

ELS NAUFRECS, d'En Rusiñol

LA PUBLICIDAD (dia 14)

«El segundo acto es el más aceptable de la obra.»

LA PUBLICIDAD (dia 17)

«El primer acto es el mejor construido y el mejor escrito; en él, cada personaje queda bien definido, y es de lamentar que el autor, en el resto de la obra, insista en describirlo más...»

El más grave reparo que se le puede poner a *Els Nau-frecs*, es el ser más una situación dramática que un drama.»

EL NOTICIERO]

«En *Els Nau-frecs* hay verdaderamente un drama, un drama de gran intensidad...»

LA VEU DE CATALUNYA

«Sempre hi ha en el teatre d'en Rusiñol, un doble aspecte: l'humoristic i'l sentimental o dramàtic. I gairebé podriem establir una regla: quan domina el primer, l'artista triomfa; quan domina el segon, sols algunes vegades, i no en el concepte de tothom.

Aquest es el cas d'*Els Nau-frecs*, dels quals podia haver fet en Rusiñol una comedia deliciosa. N'ha volgut fer un drama, i s'ha esgarriat una mica, mostrant-se teoritzant, declamatori i cerebral en desmesura.»

DAMIÀ ROCABRUNA d'En Pous i Pagés

LAS NOTICIAS

«Pous y Pagés nos cuenta la vida e historia del bandolero *Damià* en prosa vulgar, no el verso de bellas imágenes, de armonias delicadas, sinó el lenguaje llano de gentes sencillas.

...la decepción que nos causa hallarnos frente a un personaje que nada tiene, ni por sus actos ni por sus palabras, de extraordinario o excepcional.»

LA VANGUARDIA

«El señor Pous y Pagés se dejó llevar esta vez, más por el novelista que por quien—y lo tiene demostrado—es además hombre de teatro...»

EL DIA GRÁFICO

«Su fracaso, proviene, precisamente, de que no ha sabido dar a su obra ese interés de que antes hablamos, pues a pesar de que en ella abundan las situaciones truculentas, no estan estas revestidas de la fuerza emotiva necesaria...»

EL CORREO CATALÁN

«Teatralmente considerada, la obra, tiene dos primeros actos excelentes, llenos de naturalidad, bien movidos, pero que ganarian todavía, si llegaran a fundirse en uno, librándose del único defecto que puede achacarsele, que es el de la prolijidad. Los tres actos restantes son francamente melodramáticos...»

EL LIBERAL

«En otro teatro, *Damià Rocabruna* hubiera obtenido un éxito clamoroso. Ante el público de Romea estaba la obra fuera de ambiente.»

LA VEU DE CATALUNYA

«En l'obra d'en Pous hi ha manca de patriotisme .. ..i, sobretot, que no és, com deuria esser, patriòtica...»

GENTE BIEN d'En Rusiñol

Aixís com en «Els Nau-frecs» la censura fou complerta, ha estat, també unànim, els elogis a aquesta obra, sens dubte per a esser una de tantes del repertori d'En Rusiñol, amb les quals la crítica no hi pot rès. La presentació fou ben cuidada, tot lo contrari de la d'«Els Nau-frecs».

A. B.

festa

El camí

Records.

Camí amagat que vers als vinyars dus
tu el mes amat d'aquets camíns segurs,
dorms acotxat sota l'esperes brancam
que enllà en el temps d'istiu prodig fruitaba
tot remoros del cantadó ocellam...
tan ben olent i amable a qui et petjaba...

En mon record jo hi veig com dolçament
brandeija l'ametller sos fruits, caient
al demunt teu, de sol auriolats;
com sobre teu, s'hi obren en clara estesa
els tendres branquillons sobre daurats
del preseguer, curull de fruita encesa.

I vorejante el regi magraner
de vert atapat com ric dossier
fent mes amable l'ombra del teu clos
tot orejat per dolces alenades
d'un vent suau, que va gronxant les flors
que com randes rumbejen tes vorades.

Tu tan humil amb ta suau frescor
sabies mitigar la roentor,
dels mitj-dies de foc de Juliol
i en l'obaga inefable qu'et cobria
com un ocell laçat, finit el vol
a reposar mon ànima acudia.

II

Are camí, esquerp, dur t'has tornat
resta l'erbei caigut i mustigat,
en plany tristíssim canviant ton cant
les branques nues el fret vent esqueixa,
i en la buidor, mes passes ressonant
sembla despertin adormida queixa.

Plana la boira grisa damunt teu,
cobert de gebre has devingut arreu,
ix de tot tu com un defalliment;
un corb negreja entre el ressec brancatje
i el seu crit ronc fereix dolosament
la gran tristor del desolat paisatge.

Oh dolç camí amb tan amor fressat
en tes voreres l'aiga s'ha glaçat,
damunt de l'erm terror laçadament
t'ajeus encarquerat com un cadavre,
les fulles seques al alé del vent
trenen per tu dança fatal, macabre.

Ja no ets aquell camí qu'em fou volgut,
mes en hores de fonda solitud,
quant l'angoixa s'avença amb pas pausat
per esventarla tinc la visió clara
de quant eres ombrós i regalat
que serva com tresor, l'ànima avara.

AGNA SENÉ D'AYMA.

DE PARIS ESTANT

D'UNA «SOIRÉE»

Al Boulevard St. Michel, en plè barri llatí, en un dels cafès ont aquells interiors son plens de recordances, de bullici i alegria, s'hi reuneixen cada vespre uns quants catalans, ont tot i sent agrupats al fons de la sala, del carrer estant els vianants poden endevinar de quina nacionalitat son, pel parlar a forta veu, i donar les expressions de la paraula pel modo de brassejar.

Amb tot hi ha excepcions, però els parisiens tenen raó de dir que'ls catalans quan parlem sembla que aguantem una acalorada disputa per més amical que sigui la conversa.

***

Son les set del vespre. Les tres taules del fons de la sala son buides, cap client gosa assentar-s'hi, perquè ja saben que sempre s'hi assenten els mateixos; alguna volta la serventa s'hi asseu quan ha d'escriure alguna carta, comprenent que aquell es el recó més tranquil que hi ha, i sinó escriu també hi passa alguna estona mirant els gravats de *Le Miroir*, i apart de la Germaine, car aquest es el nom d'aquesta noia, les cadires reposen fins a dos quarts de vuit del vespre qu'es quan arriba en Rafel, un xicot fill de Sitges qui cada vespre ens parla del Mar i Cel, del Cau-ferrat i del Presiri dels Gats. I com si fos aquesta l'hora convidada, van apareixent en interval de pocs minuts la colla de catalans com si aquell reconet fos un santuari de reculliment espiritual.

La Germaine mentres va servint les taces de café, somriu de les nostres converses i preten entendre de lo que parlem, prova n'es que dies enrera mentres durava la efervescencia revolucionaria a Espanya i en Ramón Lostau, (el federal que li diem nosaltres) estava comentant les darreres noves que'ls diaris parisiens publicaven, rient-se dels seus gestes, la Germaine va exclamar en una riallada i va dir—El dia que a Catalunya hi hagi l'Autonomia, jo alsaré la copa amb vosaltres, i participaré del vostre goig i del vostre entusiasme.—Aquestes paraules dites en francès per aquella veu femenina, fins va emocionarnos, i d'allavors ençà, sabem que la Germaine entent les nostres converses, i fins sap molts mots en català.

D'això ja fa alguns dies; l'atmósfera revolucionaria ha passat, i el pesimismo va durar algunes vetlles. Un cop el noi de Sitges havia fet l'elogi de la seva patria, que per ell es aquella platja assolejada, i aquell mar tan blau, ningú tenia res més que dir; fins el filarmónic, l'apassionat d'aquest art diví per excel·lencia, va passar molts dies sense parlar de Beethoven.

Aquest ensopiment no podia durar; potser era una feblesa d'haver parlat massa, una passa sense conseqüències, malgrat la por d'algún que pretenia que seria crònica.

Afortunadament aquest pesimismo, i les poques ganes de parlar ha desaparegut, com desapareixen totes les coses bones i dolentes; les vetlles tornen a esser animades, Germaine torna somriure, i les flors que sempre porta al pit, semblen que brillin amb més deliri. El filarmónic ens ha parlat de nou de Beethoven compartint-nos el seu entusiasme per la Sinfonia Pastoral.

Apropòsit ens recontà un viatge que ja fa anys va fer a Austria, i si alguna cosa interessant va trovar-hi va esser poguer anar a visitar el bosc immens que's trova a pocs kilòmetres del famós vil·latge de Nussdorff, on el seu músic preferit hi havia passat varies èpoques de la seva vida.

«Es meravellós ens deia; en pocs moments de estada sembla que l'esperit vibri de vida nova, roures, olms, i alzines centenaries es l'ornamentació vegetal d'aquest hermós paratge. Jo he vist el vell olm, on assegut a l'ombra venerable, Bee-

thoven va compondre les primícies de la Pastoral amb l'ajuda dels rossinyols, passarells i merles, i de tots els aucells que compartien amb ell les dolçíssimes hores d'encantament.

Els Vienesos en aquest lloc sagrat, que ja el tenen com un lloc conegut, hi han plaçat un bust del mestre, com a motiu de tant artística recordança.

Si aneu a Viena, amics!... no deixeu de pendre el tren i anar a Nussdorff, ja que no es gaire lluny de la capital de les magestuoses perspectives, i estic segur que no trobareu un lloc més delitós per l'esplai de la vostra ànima.»

«No fora a Nussdorff en aquest moment que jo aniria» respongué en Pons i Martorell que casi no havia dit paraula en tota la vetlla, «aniria en altres boscos que també hi cau la rosada, que hi ragen les fons, que hi canten els aucells i que hi bat un sol esplèndid! Aniria en aquelles terres que'n Prudenci Bertrana ens parla en «Les Postres evocatives», i per afirmar aquell anyorament que l'ensenyoria, es tregué de la butxaca el nombre de FESTA hi es posà a llegir l'article esmentat.

Aquells raïms, aquelles figues!... de retop també va ser per nosaltres una greu punyida de anyorança.

Tot una pila de records anyoradissos van passar per la nostra pensa; excursions fetes en altres temps de joventut venturosa en diferents indrets de Catalunya. Aquells gotims de picapolls que també tots qui més qui menys, hem cullit mullats per la rosada, captivà el nostre cor enamoradit d'aquells matins Setembrals giragoncejant pels rustecs camins pedregosos entre-mig de les vinyes plenes de fruita deleitosa.

***

Les hores d'aquell vespre les varem trovar molt curtes, el café va tancar les seves portes i al sortir de nou al carrer, va sopar-nos una boira espesa fent d'aquella nit de Setembre, una nit tardoral, ressurgint dels nostres cors una vaga nostalgia.

Sota els fornits castanyers de l'Avinguda de l'Observatoire, envolcallats per aquella boira tan impropia per el nostre esperit, varem sentir dotze campanades del rellotge del Senat, i allavors varem dispersar-nos, emportant-nos-en cada un, el dolç record a l'ensempe qu'una forta anyorança d'aquelles postres evocatives.

ROMÀ PLANA.

29 Setembre 1917.

=NOVES=

Atentament convidats, assistirem a la inauguració dels tallers de joieria i plateria que nostres apreciables amics en Angel Grau i en Jaume Fuset, han recentment instalat en el segon pis de la casa número 10 de la rambla dels Estudis.

Al acte, que fou un convit intim, hi assistiren les principals amistats d'ambdós joves, i's brindà per la prosperitat i esplendor del nou començat negoci.

Coralment desitjem als amics rescent establerts, que la empresa començada amb tanta ardidesa, obtinga floreixents resultats.

En el número passat donàrem començ a la pu-

blicació de la nova secció CRONIQUEES DE L'ARGENTINA, que d'aquell país estant ens escriu nostre bon amic i cultíssim escriptor en J. Vilà Estruch.

La seva obra periodística es ja ben coneguda a Catalunya, per la constant col·laboració en les principals revistes, però on es més cel·lebrat el seu treball es al Sud-Amèrica, com a crític teatral, i com a corresponsal de *Nova Catalunya*, de la Habana; *Germanor*, de Santiago de Xile; *El Diario Español*, de Montevideo; i *España Nueva* i *O Pim-pao*, de Rio Janeiro.

Camiseria

SANS

BOQUERIA, 32.-BARCELONA

Especialitat en camises a mida

Hem rebut, pulcrament editat, un exemplar del drama en tres actes original den A. Diví i Pañella *L'estudiant insòlit*.

Remerciém l'atenció.

Elisir Callol remedi de los Débiles

A derrera hora hem rebut la nova de que nostre bon amic, el primer galán de «Novedades» en Pius Daví, havia refusat després de la primera representació, el paper de «Megia» en *Don Juan Tenorio*.

Això, que per molts no té cap valor, es per nosaltres un motiu de joia, per lo que representa. Felicitem al bon amic.

FESTA

ES PUBLICA A BARCELONA I MOLINS DE REI

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Molins de Rei	Ptes. 0'25 mes.
Províncies	» 0'75 trimestre.
Extranger	» 1'25 »

Redacció i Administració: Alfons I d'Aragó, núm. 39

Redacció a Barcelona: Rosselló, núm. 248, 3.er, 2.^a

Imp., Alfons I d'Aragó, n.º 39.—MOLINS DE REI